

YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA

”Ensiaskleet ” 2023-2027

Ypäjän ev.lut. seurakunta

laatinut Piia Nikkilä 7/2023

YPÄJÄN SEURAKUNNAN YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA

SISÄLLYS

1. Ympäristökasvatuksen tarkoitus ja tavoitteet
2. Ympäristökasvatussuunnitelma
3. Ympäristökasvatuksen toteuttaminen
4. Ympäristökasvatus eri työmuodoissa
 - 4.1 Rippikoulu-, varhaisnuoriso- ja nuorisotyö
 - 4.2 Lapsi- ja perhetyö
 - 4.3 Diakoniatyö
 - 4.4 Lähetystyö
 - 4.5 Seurakuntatoimisto
 - 4.6 Siivous
 - 4.7 Keittiö
 - 4.8 Hautausmaan hoito
 - 4.9 Jumalanpalveluselämä ja musiikkityö
5. Organisaation ympäristökasvatus
6. Seuranta, arviointi ja ympäristökasvatuksen jatkuvuus
7. Ympäristöviestintä
8. Ympäristökasvatuksen vuosikello
9. Vinkkejä ympäristökasvatukseen

Lähteet

Hyödyllisiä linkkejä ympäristökasvatukseen

1. YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Ympäristökasvatus on elinikäinen oppimisprosessi, jossa ihminen tulee tietoiseksi ympäristöstä ja ympäristökysymyksistä. Ympäristökasvatus on sanojen ja tekojen yhdenmukaistamista, tehdään itse sellaisia valintoja, joita opetetaan. Ympäristökasvatus on myös toisaalta ympäristötekojen tuomista näkyväksi, esimerkiksi tiedotuksen kautta. Ihminen on ympäristön hoitaja ja säilyttäjä- viljelijä ja varjelija. Kirkon ympäristökasvatus perustuu kristilliseen luomiskertomukseen, jossa Jumala asetti ihmisen yhteyteen luomakunnan kanssa. Kristityn tulee pitää huolta lahjoista, joita Jumala meille luomakunnassaan lahjoittaa.

Ypäjän seurakunnassa jokainen työmuoto on vastuussa ympäristökasvatuksesta. Tarkoituksena on myös, että seurakuntalainen ymmärtää itsensä osaksi luomakuntaa ja hänen toiminnan merkityksen ympäristössä. Raamatussa opetetaan kohtuullista elämäntapaa. Kirkon ilmasto-ohjelman ”kiitollisuus-kunnioitus-kohtuus” on ohjenuorena seurakunnan ympäristökasvatuksessa.

2. YMPÄRISTÖKASVATUSSUUNNITELMA

Ympäristödiplomin mukainen ympäristökasvatussuunnitelma on Ypäjän seurakunnan laatima asiakirja osana seurakunnan ympäristödiplomiprosessia. Tavoitteena on, että se antaa työkalun ympäristökasvatuksen toteutumiselle seurakunnan kaikissa työmuodoissa ja yhteisissä toiminnoissa.

3. YMPÄRISTÖKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Ympäristökasvatuksen tulee olla sekä tiedon välittämistä, että konkreettisia tekoja paremman ympäristön puolesta. Hyvään ympäristökasvatukseen kuuluu tieto, taito, tunne ja toiminta.

Ympäristökasvatuksen tavoitteita:

1. Tuetaan käsitystä omasta itsestä osana luontoa.
2. Tuetaan ilon ja innostuksen kokemista luonnossa.
3. Tuetaan tietoisuuden lisäämistä ympäristöongelmista, joita on olemassa.
4. Tuetaan luottamuksen syntymistä yleisiin ja omiin vaikutusmahdollisuuksiin.
5. Opitaan kestävämpiä ja ympäristövastuullisempia toimintamalleja ja arvioidaan tarkasti omia toimintatapoja.

4. YMPÄRISTÖKASVATUS ERI TYÖMUODOISSA

Kristilliseen ympäristökasvatukseen kuuluu painotus ihmisen vastuullisuudesta Jumalan edessä, luonnon suojeleminen, elinympäristön vaaliminen sekä tuki lapsen ja nuoren kasvusta aktiiviseksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneesta seurakunnan jäsenestä.

Jotta ympäristökasvatus onnistuu, seurakunnan työntekijöiden on ymmärrettävä asian tärkeys. Tärkeintä on esimerkkinä oleminen. Ympäristön kannalta käsityksen parhaista ratkaisuista muuttuvat tiedon myötä, joten ympäristökasvattajan on pystyttävä muuttamaan omia käsityksiään, kun tieto kehittyy.

4.1 RIPPIKOULU-, VARHAIS- JA NUORISOTYÖ

Tavoitteena rippikoulu-, varhais- ja nuorisotyössä on, että nuori ymmärtää, ettei luonnolla ole vain käyttöarvoa, vaan myös itseisarvo, joka perustuu Jumalan luomistyöhön ja vaikutukseen koko luomakunnassa. Pyrimme siihen, että nuori ymmärtää luomakunnan monimuotoisuuden ja kristillisen käsityksen luonnon pyhydestä ja koskemattomuudesta.

Ulkona tapahtuvissa opetuksissa nuori oppii liikkumaan ja havainnoimaan luonnossa. Nuori voi saada positiivisia kokemuksia luonnosta ja oppia ympäristöystävällisempää toimintaa ymmärtäen luonnon monimuotoisuutta.

Konkreettisia tavoitteita rippikoulu-, varhais- ja nuorisotyössä:

- Tehdään luontoretkiä tai pieniä pyhiinvaelluksia
- Käytetään materiaaleja säästävaisesti: pyritään käyttämään olemassa olevia materiaaleja ensisijaisesti
- Ympäristöteemaa pidetään esillä
- Kierrätetään jätteitä tarkasti: ohjataan kierrättämään
- Kertakäyttöasteiden vähentäminen / käytön välttäminen
- Pyritään lisäämään leireillä kasvisruuan tarjolla oloa
- Opitaan luonnon suojelemista Jumalan luomistyön yhteydessä
- Hyödynnetään toiminnassa luontoa ja mietitään, miten luontoa tulee kohdella
- Reilun kaupan ja luomutuotteiden lisääminen
- Tulostetaan ympäristöystävällisesti
- Kerätään tyhjiä pulloja Sumpussa sekä leirillä

- Rippileirin tyhjillä pulloilla tehdään lähetystyötä
- Vältämme paperikirjeiden lähettämistä, käytämme sähköisiä viestikanavia
- käytämme kesäaikana alttareilla luonnonkukkia

4.2 LAPSI- JA PERHETYÖ

Ympäristökasvatus on luonteva osa lapsityötä ja toteutammekin ympäristökasvatusta kerhotoiminnan arjessa. Lapsille opetetaan säästävistä luonnonvarojen käyttöä esim. paperin käytössä, käsien pesussa ja jätteiden lajittelussa. Tavoitteena on, että lapsi saa myönteisiä kokemuksia luonnossa olemisesta ja oppii miten luontoa ja ympäristöä voidaan suojella ja vaalia. Tavoitteina on myös, että lapset ymmärtävät, että ympäristöä suojeleva elämäntapa on tärkeää ja jokainen voi onnistua siinä.

Esimerkkejä konkreettisista toimintatavoista lapsityössä:

- Käytetään materiaaleja säästävaisesti ja ensisijaisesti jo olemassa olevia materiaaleja
- Kiinnitämme huomiota siihen, ettemme tuhlaa paperia, vettä, sähköä
- Ympäristöteemaa pidetään esillä
- Kierrätetään jätteet, ohjataan lajittelussa
- Hyödynnetään toiminnassa luontoa ja mietitään, miten luontoa tulee kohdella
- Reilun kaupan ja luomutuotteiden lisääminen
- seuraamme luontoa eri vuodenaikoina
- ulkoilemme lähiluonnossa
- opettelemme keräämään roskat niin sisällä kuin ulkonakin
- opettelemme laittamaan tavarat paikoilleen leikin lopussa
- järjestämme lapsille/ ja perheille luontopolun, jonka teemana voi olla luonto, luominen, luomakunnan varjelu, ympäristöarvot
- puolitamme kerhossa käsipaperit
- kiitämme ruuasta
- pyrimme välttämään ruokahävikkiä
- opastamme vanhempia laittamaan lapsille sopivankokoiset eväät, suosittelemme eväsrasioita ja mehupulloja muovipussien ja pillimehujen sijasta

- kannustamme perheitä ekopaastoon ja julkaisemme ekopaaston vinkkejä somessa
- otamme ympäristöasiat huomioon kerhojen musiikissa esim. lauluvalinnoissa, soitinten valinnassa ja –rakentamisessa (voimme rakentaa itse soittimia)
- askartelemme mato-ongen ja ongimme leirillä
- opetamme lapsia kunnioittamaan kaikkea elämää myös luonnon eläimiä ja kasveja
- käytämme kerhoissa ja kerhotiloissa alttareilla kesäkaudella luonnonkukkia

4.3 DIAKONIATYÖ

Diakoniatyö on perusteiltaan lähimmäisen vastuunkantamista. Diakonia on kristilliseen rakkauteen perustaa kohtaamista. Siihen kuuluu hengellinen, aineellinen, sosiaalinen ja hoidollinen tuki sitä tarvitsevalle, sekä tietoisuuden lisääminen ja lähimmäisen vastuun edistämistä.

Lähimmäisenvastuuseen kuuluu myös ihmisen elinympäristö. Tavoitteena on ihmisen tukeminen arkipäivän selviämässä ja siinä jaksamisessa. Diakoni kuuntelee ja keskustelelee elämän vaikeuksissa, ohjaa esim. rahan käytössä ja antavat harkintaansa käyttäen rahallista apua, maksusitoumuksen kauppaan.

Konkreettisia tavoitteita diakoniatyössä:

- Käytetään materiaaleja säästävaisesti
- Kierrätetään jätteitä tarkasti
- Kannustetaan asiakkaita kierrätykseen esim. huonekalu- tai vaatehankinnoissa
- Käytetään lähi-, luomu- ja reilun kaupan tuotteita tarjoiluissa lisääntyvästi / mahdollisuuksien mukaan
- Vältetään kertakäyttöastioiden käyttöä

4.4 LÄHETYSTYÖ

Lähetystyössä ympäristöasiat tulevat esille lähetyskohteiden ja lähetystyöntekijöiden työn kautta. Lähetystyö lisää ymmärrystä maailman ympäristön tilasta ja kannustaa toimimaan maapallon ja heikommassa asemassa olevien ihmisten puolesta. Tavoitteena on, että seurakuntalaiset olisivat valmiita jakamaan omastaan ja auttamaan kaukaisia lähimmäisiämme.

Konkreettisia tavoitteita/toimenpiteitä/ toimintatapoja lähetystyössä:

- Käytetään materiaaleja säästävaisesti
- Ympäristöteemaa pidetään esillä
- Kierrätetään jätteet
- Lähetystyöntekijöiden vierailut
- Reilun kaupan ja luomutuotteiden lisääminen
- Nimikkolähettiläiden tukeminen ja siitä tiedottaminen, kerrotaan miten lähetystyöntekijät ottavat ympäristöasioita esille, millaista ympäristökasvatusta antavat työssään
- Tapahtumien musiikissa esille luomakuntaa kunnioittavia virsiä ja lauluja

4.5 SEURAKUNTATOIMISTO

Seurakuntatoimiston toimistosihiteeri huolehtii seurakunnan kirjanpidosta, muusta maksuliikenteestä, kerättyjen kolehtien tilittämisestä ja tekee haudanhoitosopimukset.

Virasto hoitaa kirkollisten toimitusten, kuten kasteen, vihkimisen ja hautaan siunaamisen ajanvaraukset. Myös tilavaraukset hoidetaan virastosta. Seurakuntatoimistossa myydään seurakunnan adresseja.

Konkreettisia tavoitteita seurakuntatoimistossa:

- Hankimme toimistotarvikkeita keskitetysti ja harkitusti
- Kiinnitämme hankinnoissa huomiota ympäristömerkittyihin tuotteisiin
- Kierrätämme kierrätyskelpoiset toimistossa syntyvät jätteet
- Vähennämme paperin käyttöä hyödyntäen sähköisiä toimintamuotoja
- Huolehdimme tietokoneiden sammuttamisesta ja latureiden poistamisesta verkkovirrasta silloin, kun ne eivät ole käytössä
- Kerromme ympäristöystävällisimmistä tavoista hoitaa hautoja

4.6 SIIVOUS

Siivous huolehtii seurakunnan eri tilojen puhtaanapidosta. Siivoustyössä korostuu oman esimerkin näyttäminen ja eri tilojen käyttäjien ohjeistus. Siivoustyö on tällä hetkellä ostettu siivousfirmalta.

Konkreettisia tavoitteita siivouksessa:

- Käytetään materiaaleja säästävaisesti
- Kierrätetään jätteitä tarkasti
- Tilojen käyttäjien ohjeistus siivouksesta
- Ympäristöystävällisten siivoustuotteiden käyttäminen

4.7 KEITTIÖ

Seurakunnalla ei ole omaa keittiötoimintaa, seurakuntakodin tilaisuuksissa käy eri pitopalveluyrittäjiä ja seurakunnan omissa tilaisuuksissa joko seurakunnan omat työntekijät tai Pito- ja leivontapalvelu Hanna Ruohonen hoitaa keittiön.

Konkreettisia tavoitteita keittiössä:

- Käytetään materiaaleja säästävaisesti
- Kierrätetään jätteet oikein
- Ympäristömyönteiset valinnat näkyviin ruokailuissa
- Vältetään kertakäyttöastioiden käyttöä
- Suositetaan lähi-, luomu, ja reilun kaupan tuotteita
- Ympäristöystävällisten tuotteiden käyttö
- Pyritään lisäämään leireillä kasvisruuan tarjolla oloa

4.8 HAUTAUSMAAN HOITO

Hautaustoimen tehtävänä on huolehtia hautausmaista niiden arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Seurakunta hoitaa hautausmaan käytävät ja puistoalueet. Yksittäisen haudan hoidosta vastaa hautapaikan haltija.

Konkreettisia tavoitteita hautausmaiden hoidossa:

- Materiaalihankinnoissa kiinnitetään huomioita ympäristöystävällisiin tuotteisiin ja kestäviin materiaaleihin
- Hankintoja tehtäessä harkitaan niiden todellinen tarpeellisuus
- Ohjeistetaan tilojen käyttäjiä vastuullisuuteen ympäristöasioissa
- Jätelajittelu pidetään tehokkaana ja siistinä ohjeistuksella
- Sähkön kulutusta pyritään vähentämään ajastamalla valot oikein ja poistamalla laitteet sähköverkosta, silloin kun ne eivät ole käytössä
- Hautausmaalle sijoitetaan penkkejä hiljentymistä, lepäämistä, muistelua ja luonnon äänien kuuntelemista varten
- Lisätään hautojen hoitoon perennahoitomahdollisuus
- Tehdään hautausmaan hoitosuunnitelma

4.9 JUMALANPALVELUSELÄMÄ JA MUSIIKKITYÖ

Jumalanpalvelus on luonteva paikka pitää esillä luomakuntaa puheessa ja musiikissa. Luomakunnan sunnuntaita vietetään Ypäjän seurakunnassa kerran vuodessa. Seurakunnan vuotuisessa toiminnassa otetaan huomioon luonto ja ympäristö sekä sen suojele. Järjestetään luonto- ja metsäkirkkoja.

Konkreettisia tavoitteita jumalanpalveluselämässä:

- Kylvön siunaus
- Luontoaiheisten virsien käyttö
- Kirkkokahveilla lisääntyvästi käytetään luomu- ja reilun kaupan tuotteita
- Hautausmaakerros hautausmaalla järjestetään yhteistyössä kansalaisopiston kanssa
- Kesällä järjestetään laulutilaisuuksia ulkona
- Eläinten joulurauhan julistus museolla yhdessä metsästysseuran kanssa

5. ORGANISAATION YMPÄRISTÖKASVATUS

Jokainen seurakunnan työntekijä, luottamushenkilö ja seurakuntalainen on ympäristökasvattaja omalla paikallaan.

Henkilökunnan ympäristökasvatusta on kaikille henkilöstölle annettu ympäristöohjeistus mm. ohjeet kierrätykseen ja lajitteluun, energian säästö (vesi ja sähkö), ympäristömerkittyjen tuotteiden käyttö sekä järjestetyt ympäristötapahtumat.

Henkilökunnan kahvissa on siirrytty reilun kaupan kahviin. Myös sosiaalisesta kestävästä kehityksestä (työhyvinvointi) huolehtiminen on osa henkilökunnan ympäristökasvatusta

Kaikkien työntekijöiden toimistotyössä ympäristöasiat otetaan huomioon tulostuksissa, energian kulutuksessa, sähköisen viestinnän lisäämisessä, sähkökoneiden sammuttaminen tai lepotilaan laittaminen yöajaksi.

6. SEURANTA, ARVIOINTI JA YMPÄRISTÖKASVATUKSEN JATKUVUUS

Seurakunnan ympäristökasvatuksen toiminnalliset tavoitteet tulee olla sellaisia, että niistä tulee luonnollinen osa seurakunnan toimintaa. Uuden aloittaminen voi edellyttää aluksi ponnistelua ja aiheuttaa muutosvastarintaa, mutta vuosien aikana se muotoutuu osaksi käytäntöä. Ympäristökasvatus on pieniä askelia ja vähittäistä kehitystä, kaikki ei tapahdu heti. Ympäristökasvatussuunnitelmaan ja seurakunnan ympäristöohjelmaan kirjattuja tavoitteita seurataan ja niiden toteutumista arvioidaan vuosittain toimintakertomuksia laadittaessa.

7. YMPÄRISTÖVIESTINTÄ

Seurakunnan viestinnässä näkyy ympäristöystävällinen suhtautuminen ja ympäristötyön painotus. Kannustetaan seurakuntalaisia ympäristöystävälliseen elämäntapaan ja kerrotaan ja rohkaistaan ekologisempien vaihtoehtojen valintoihin. Viestinnässä käytetään sähköisiä välineitä kuten seurakunnan verkkosivut, Facebook, Instagram ja WhatsApp-viestit. Viestinnässä pidetään esillä ympäristöön liittyviä teemoja, kannustetaan seurakuntalaisia osallistumaan ympäristötapahtumiin. Viestinnässä käytetään luontokuvia ja pyritään kertomaan Ypäjän luontomahdollisuuksista, mahdollisuuksista virkistymiseen, hiljentymiseen ja elämyksiin. Järjestetään seurakunnan tapahtumia myös ulkona kuten partiomajan metsässä, laavuilla, seurakuntakodin piha-alueella. . Omissa tapahtumissa pyritään ympäristöystävällisiin valintoihin ja kerromme tästä seurakuntalaisille. Haluamme omalla toiminnallamme kunnioittaa ja säästää luontoa sekä hidastaa ilmastomuutosta, kerrotaan seurakunnan ekologisista valinnoista. Parannamme hautausmaiden ja ulkoalueiden jätteiden kierrätys mahdollisuuksia ja viestimme asiasta.

8. YMPÄRISTÖKASVATUKSEN VUOSIKELLO

Ekotekojen vuosikellosta löytyvien tapahtumien huomioiminen vaihtelee vuosittain ja työaloittain, mutta pyrimme pitämään niitä esillä. (Liite 1)

9. VINKKEJÄ, IDEOITA TULEVAAN YMPÄRISTÖKASVATUKSEEN

- Hiljaisuuden paikan rakentaminen Partiomajalle
- Luonnonmateriaalien käyttö askartelussa
- Luontoretkien järjestäminen leireillä ja muussa toiminnassa
- Kierrätyksen tehostaminen (astioiden tyhjentäminen)
- Siivoustalkoot Partiomajalla joka toinen vuosi
- Valojen sammuttaminen, kun tiloja ei käytetä
- Ympäristöaiheisten askarteluiden tai harjoitteiden tekeminen
- Paperinkäytön vähentäminen
- Reilun kaupan ja luomutuotteiden käyttäminen
- Kimppakyytien järjestäminen tapahtumissa, koulutuksissa
- Turhan vedenkulutuksen karsiminen
- Sähkölaitteiden sammuttaminen tai lepotilaan laittaminen, kun niitä ei tarvitse
- Käsipaperien vaihtaminen käsirullapyyhejärjestelmään
- Puhuminen eettisestä kuluttamisesta eri toiminnoissa
- Perennahoidon järjestäminen hautausmaalle ja siitä tiedottaminen
- Ympäristöviestinnän lisääminen esim. ohjeistusta hautausmaalla, ohjeistusta keittiössä, ekopaastoon aktiivisesti osallistuminen somessa
- Partiomajan käytön tehostaminen
- Ympäristökerhon ja / tai luontopyhäkoulun järjestäminen
- Kohti vihreämpää riparia

Lähteet:

Jyväskylän aseurakunnan ympäristökasvatussuunitelma 2021–2025

Kirkon ympäristödiplomin käsikirja, 2021, Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja, kirkko ja toiminta 116, Kirkkohallitus

Vihreät riparit, 2014, toim. Jarmo Kokkonen ja Panu Pihkala

Ympäristökasvatussuunnitelma Haapaveden ev.lut. seurakunta 2022

Hyödyllisiä linkkejä:

Ympäristökasvatus www.ymparistokasvatus.fi

Changemaker materiaali www.changemaker.fi

Suomen luonnonsuojeluliitto www.sll.fi

WWF (World Wide Fund for Nature, Maailman luonnonsäätiö) www.wwf.fi

Reilukauppa www.reilukauppa.fi

Ekonistin käsikirja. Toim. Heli Pruuki LK-Kirjat/Lasten keskus, 2009

Ympäristökasvatus seurakunnassa. Toim. Pekka Tukeva, Ilkka Sipiläinen. Kirjapaja, 2010